

Mesleki Yeterlilikler Kavramının İstihdam Politikalarına Etkisi

Bayram AKBAŞ

Mesleki Yeterlilik Kurumu Yönetim Kurulu ve Kurum Başkanı

Ülkemizde işsizlik sorununu her zaman gündemdeki yerini korumaktadır. Buna karşın, nitelikli işgücü temininde güçlükler çekildiği de işverenlerce sıklık-

la dile getirilmektedir. Küresel ekonomik krizin etkilerine rağmen ülkemizdeki işsizlik oranı son dönemde ciddi bir düşme eğilimine girmiş ise de; genel işsizlik oranı %11, 15-24 yaş arası

genç nüfusun işsizlik oranı ise, %19,8¹ olarak hala yüksektir.

İşsizlik olgusunun ve istihdam sorunlarının yapısal ve konjonktürel çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenlerden biri de kuşkusuz eğitim-istihdam ilişkisinin zayıflığı ve eğitim çıktıların kalite güvencesinin sağlanamamış olmasıdır. Örgün ve yaygın mesleki-teknik eğitim veren kurumlardan mezun olanların nitelikleri iş dünyasının işgücünde aradığı vasıflarla uyumamaktadır, gençlerin %50'si aldıkları eğitimin okuldan işe geçişte yetersiz kaldığını ifade etmektedirler².

Ayrıca iş piyasası ile uyumlu eğitim alındığı varsayılsa bile, iş piyasasında ihtiyaç duyulan mesleki nitelikler, teknolojik gelişmeler, iş organizasyonları ve müşteri taleplerine bağlı olarak

İşgücünün istihdam edilebilir kalması için; sürekli kendini geliştirerek yeni beceriler edinmesi gerekmektedir.

sürekli değişmekte, yeni meslekler ortaya çıkmaktadır. İşgücünün istihdam edilebilir kalması için; sürekli kendini geliştirerek yeni beceriler edinmesi gerekmektedir. Diğer taraftan formel eğitim almadan, iş yaşamında beceri edinen ve esasen iş dünyasında kabul görebilecek yeterliliğe sahip olan kişiler de vasıflarını belgelendirme imkânı bulamamaktadır. Bu durum işverenin aradığı nitelikte işgücü temin edememesine, işsizlerin iş bulamamasına ya da eksik istihdam olmalarına neden olmaktadır.

İşsizlik ve istihdam sorunları yalnızca ülkemize özgü olmayıp, gelişmiş ülkelerin de ciddi bir sorunudur. Bireylerin beceri ve yeterliliklerinin açıkça ve kolayca anlaşılması, ülkeler ve sistemler arasında hareketliliğin sağlanması ve hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi için Avrupa Birliği tarafından sürekli araştırmalar yapılmakta, bulgular doğrultusunda “yeterlilik” temeline dayalı “Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi” (AYÇ) “Mesleki Eğitim ve Öğretimde Kredi Sistemi “(ECVET), “Avrupa Kredi Transfer Sistemi” (AKTS) gibi yeni yapılar oluşturulmaktadır. Bu bağlamda AB Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi (CEDEFOP) tarafından hazırlanan “Avrupa’nın Gelecekte İhtiyaç Duyduğu Beceriler Raporu³ yeterliliklere dayalı eğitim ve istihdam gereksinimini çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır. Rapor, 25 AB üyesi ülke ile Norveç ve İsviçre’yi kapsamaktadır ve Avrupa iş piyasasında orta vadede beceri ihtiyaçlarının artacağı öngörülmektedir. Raporda 2006-2020 döneminde açılacak yeni işlerin yaklaşık %58’inin (105 milyon açık işin

yaklaşık 55 milyonu) özellikle mesleki yeterlilik gerektiren orta-seviye yeterlilikler olacağı tahmin edilmektedir. Mesleklerin yeterlilik düzeyleri ile ilgili yapılan projeksiyonda; 2020’de tüm işlerin %31’inin yüksek-seviye yeterlilik, %50’sinin orta-seviye yeterlilik gerektirmesi beklenirken, düşük-seviye yeterliliklere olan ihtiyacın ise %18’e düşeceği tahmin edilmektedir. Avrupa’nın -demografik yapısı da dikkate alındığında- yakın gelecekte becerili işgücü problemi ile karşılaşacağı dile getirilerek, formel eğitim dışında edinilen bilgi ve becerilerin tanınmasına ve değer bulmasına yönelik sistemlerin kurulması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun (MYK) kuruluş amacı da bu sorunların giderilmesine katkı sağlayacak olan Ulusal Yeterlilik Sistemini (UYS) kurmak ve işletmektir. AB düzeyinde benzer organizasyonların yapıldığı eş zamanda kurulmuş olan MYK, kuruluş aşamasını tamamlayarak, UYS’yi oluşturmaya dönük asli görevlerini paydaşlarıyla birlikte yerine getirmeye başlamıştır.

UYS; ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak teknik ve mesleki eğitim standartlarının ve yeterliliklerin geliştirilmesi, uygulanması ve bunlara ilişkin akreditasyon, yetkilendirme, denetim, ölçme, değerlendirme ve belgelendirmeye ilişkin kural ve faaliyetler bütünüdür.

UYS’nin temel unsuru olan ulusal meslek standartları (UMS); bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normları içeren, iş ve eğitim dünyasının üzerinde uzlaştığı bir bel-

Avrupa iş piyasasında orta vadede beceri ihtiyaçlarının artacağı öngörülmektedir.

gesidir. UYS'nin diğerk önemli unsuru ise ölçme, değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerine kaynak teşkil eden ve UMS'lere dayanılarak hazırlanmış olan ulusal yeterliliklerdir.

UMS'ler ve ulusal yeterlilikler sektörünü temsil etme yeteneği; mali, fiziki ve beşeri altyapıya sahip olma, sürece sosyal tarafların katılımını sağlama gibi ölçütler karşılayan kurum/kuruluşlarca MYK tarafından belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda hazırlanmaktadır.

UMS ve ulusal yeterlilik taslakları ilgili taraflar sürece dâhil edilerek konunun uzmanları tarafından geniş bir katılımıla hazırlanmakta ve taslakların kalite güvencesi sağlanmaktadır. Bu doğrultuda sektörden alınan görüşler doğrultusunda standart taslakları, MYK'nın sektörel uzmanlık komi-

programlara yansıtılması, öğretmen yeterliliklerinin sağlanması ve okul koşullarının iyileştirilmesi için zorunlu ve zor aşamalar bulunmaktadır.

Bu ihtiyaçtan hareketle ilk UMS'nin Resmi Gazete'de yayımlanmasını takiben Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın koordinasyonunda ve MYK'nın sekretaryasında çalışma başlatılmıştır. Başta MEB ve YÖK olmak üzere ilgili bakanlıklar, kurumlar, işçi-işveren örgütleri, meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile birlikte yaklaşık sekiz ay süren bu çalışma sonucunda "İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı" hazırlanmıştır. Söz konusu Eylem Planı Bakanlar Kurulu Kararıyla uygun bulunmuş, 15 Temmuz 2010 tarihli ve 27642 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

UMS ve ulusal yeterlilik taslakları, ilgili taraflar sürece dâhil edilerek konunun uzmanları tarafından geniş bir katılımıla hazırlanmakta ve taslakların kalite güvencesi sağlanmaktadır.

teleri olan sektör komitelerinde incelenip karara bağlanmaktadır. MYK Yönetim Kurulu tarafından onaylanan meslek standartları Resmi Gazete'de yayımlanarak UMS niteliğini kazanmaktadır. Ayrıca yasa gereği UMS'ler sektörden gelen talepler ve iş piyasasının ihtiyaçları esas alınarak en geç beş yılda bir güncellenecektir. Ulusal yeterlilikler de Resmi Gazetede yayımlanma dışında UMS hazırlama prosedürüne göre hazırlanıp, Ulusal Yeterlilik Çerçevesine (UYÇ) yerleştirilmektedir.

UMS ve ulusal yeterlilikler üretilmeye başlanılmış, sınav ve belgelendirme aşamasına geçilmiştir. Ancak UYS'nin oluşabilmesi ve işletilmesi için bunlar yeterli değildir. Örgün ve yaygın eğitim ve öğretim programlarının UMS'lere uygun hale getirilmesi, UMS'lerdeki değişikliklerin eş zamanlı olarak

Eylem Planının amacı; "mesleki ve teknik eğitimin iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi, eğitim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, hayat boyu öğrenme anlayışı içinde aktif işgücü piyasası politikalarının etkin olarak uygulanması, mesleksizlik sorununun giderilerek işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması için bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar arası işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesidir".

Eylem Planında yer alan dokuz öncelik alanına ilişkin tedbirler ve yapılacak faaliyetler tespit edilmiş, sorumlu, ilgili ve ilişkili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar belirlenmiş, faaliyetlerin hangi süreçte gerçekleştirileceği, sonuçların nasıl değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Eylem Planına ilişkin olağan izlemenin yanında yıllık değerklen-

Yeterliliklere dayalı istihdam sayesinde; işsizliğin azaltılmasına, toplam verimliliğin ve firmaların rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlanacaktır.

dirmelerin sayın bakanların ve ilgili tüm kurumların en üst düzey yetkililerinin katılacağı İzleme ve Değerlendirme Kurulu tarafından yapılması kararlaştırılmıştır.

Eylem Planı bütün olarak UYS'nin kurulmasını, yeterliliklere dayalı eğitim ve istihdam desteklemektedir ve özellikle Planda yer alan;

- Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyumlu Ulusal Yeterlilik Çerçevesinin oluşturulması,
 - UMS'lere göre eğitim ve öğretim programlarının güncellenmesi ve uyumlaştırılması,
 - Mesleki ve teknik eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, eğitimcilerin niteliğinin artırılması ve yeni bir okul yönetim sistemi tasarlanması,
 - Mesleki eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarının akreditasyonu,
 - Hareketlilik, yeterlilik ve mesleki eğitimle ilgili Avrupa Birliği tarafından geliştirilen araçların uygulanmasında işbirliği yapılması,
 - Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının ve Mesleki Yeterlilik Belgesi sahiplerinin istihdam edilmelerinde ve işyeri kurmalarında gerekli teşvik mekanizmalarının oluşturulmasına,
- ilişkin tedbirler, ciddi miktarlarda maddi karşılığı olan teşvikler içermektedir. Bireylerin MYK "Mesleki Yeterlilik Belgesi" sahibi olması ve yeterliliğe dayalı istihdam özendirilmektedir.

Söz konusu Eylem Planında yer alan UYS'yi ve MYK faaliyetlerini destekleyen önceliklerin uygulanması sonucunda; eğitim ile istihdam arasında güçlü bağ oluşturularak, işgücümüzün kalite güvencesi sağlanmış yeterliliklere kavuşturulması ve ulusal ve uluslararası düzeyde istihdam edilebilir kılınması mümkün olacaktır. Yeterliliklere dayalı istihdam sayesinde; işsizliğin azaltılmasına, toplam verimliliğin ve firmaların rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlanacaktır.

DİPNOTLAR

- 1 Hanehalkı İşgücü Araştırması, TÜİK, Mayıs 2010.
- 2 Türkiye'nin Geleceğine Yatırım, Dünya Bankası, 2008.
- 3 Future Skill Needs in Europe: Focus on 2020, CEDEFOP, 2008.